

Afname biodiversiteit groter probleem dan energietransitie

De noodzaak van gedragsverandering

Een halve eeuw geleden werd de Club van Rome opgericht door Europese wetenschappers die hun bezorgdheid over de toekomst van de wereld voor het voetlicht brachten. In 1972 publiceerden zij 'Grenzen aan de groei'. Ondanks grote bekendheid, bleef de invloed van deze club beperkt. De economische groei ging ondertussen gewoon door, en daarmee ook de vervuiling van lucht en water, uitputting van de bodem en sterke achteruitgang van de biodiversiteit.

Guido Krijger

We zijn nu in de tijd aangekomen dat klimaatverandering en energietransitie op de politieke agenda staan en duurzaamheid een populair begrip is. Betekent dit dat de mens zich realiseert dat we ons eigen nest vervuilen en dat we snel een andere koers moeten gaan varen? Of hebben we te maken met weer een nieuwe pijler in de economie?

Onderdeel van de natuur

Een versnelde temperatuurstijging is te wijten aan onze industrialisering, waarbij het gebruik van fossiele brandstoffen een belangrijke rol speelt. Maar het probleem reikt veel verder. Met onze huidige leefstijl produceren we niet alleen te veel CO₂, we verwoesten ons eigen leefmilieu. Terwijl de natuur op aarde toch de basis is van ons bestaan. We zijn blijkbaar in onze ontwikkeling vergeten dat wij een onderdeel zijn van de natuur, dat wat wij de natuur aandoen, ook onszelf aandoen.

Biodiversiteit

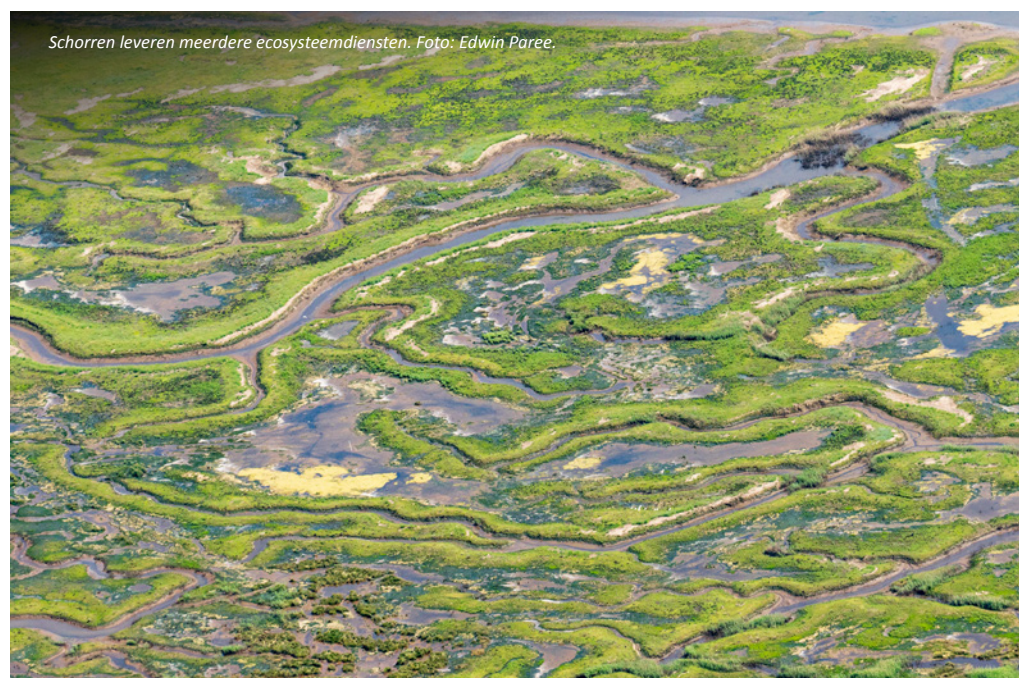
Biodiversiteit is meer dan alleen de diversiteit aan soorten. Het gaat om de diversiteit aan soorten die onderling in een samenhangend geheel - een ecosysteem - met elkaar en met hun omgeving verbonden zijn en zich voortplanten. Verlies aan biodiversiteit is meer dan alleen het verlies van soorten.

Hoe minder oorspronkelijke soorten, hoe onstabiel het ecosysteem wordt. Ecosystemen leveren onophoudelijk producten en diensten die onmisbaar zijn voor mensen. Een schorrengebied bijvoorbeeld beschermt ons land tegen erosie, biedt leefruimte aan planten en dieren, produceert zilte groenten, filtert de lucht, zuivert het water, legt koolstof vast en biedt ruimte voor natuurbeleving.

En natuurbeleving heeft weer een positief effect op onze gezondheid.

Gratis ecosysteemdiensten

'De ecosysteemdiensten staan onder druk met als gevolg uitsterven van soorten, massale immigratie van volken zonder dat hier echt actie wordt ondernomen.' Dat is de waarschuwing van honderden wetenschappers van IPBES (The Inter-

Schorren leveren meerdere ecosysteemdiensten. Foto: Edwin Parez.

De zon, bron van alles. Foto: Jos Willemsen.

governmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services), een groep wetenschappers. Zij stelden in opdracht van de Verenigde Naties een dik rapport op waarin ze laten zien dat de afname van de natuur een veel groter onderwerp is dan alleen de energietransitie. Met de energietransitie tackelen we namelijk niet het echte probleem. Achter de klimaatverandering gaan namelijk andere dingen schuil: de afname van de bossen, de overexploitatie van zee en bodem en de vervuiling van lucht en water. De studie laat zien dat duizenden soorten met uitsterven bedreigd worden, dat wij de natuur gebruiken in een tempo dat ver uitstijgt boven het vermogen om zich te kunnen herstellen en dat het vermogen van natuur om mensen te voorzien in voedsel en schoon water, steeds meer beperkt wordt tot bepaalde regio's op aarde. In dit rapport van de Verenigde Naties is bijvoorbeeld uitgerekend dat de gratis ecosysteemdiensten in de vorm van schoon water en lucht, in de Verenigde Staten een waarde hebben van 24 biljoen dollar per jaar. De bevruchting van gewassen door bijen alleen al wordt geschat op 577 miljard dollar. Vreemd genoeg worden deze cijfers in de gangbare economie niet meegeteld.

Energietransitie

Voor Jacob Van Berkel, lector Duurzame Energie in de Delta, is er geen andere weg

naar duurzame energie dan zon, wind en water (zie artikel in deze Wantij). Daarin heeft hij natuurlijk gelijk: we moeten stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen. Maar er is veel meer loos. De aarde is uit evenwicht en vormt een ongezonde leefomgeving voor de mens. De aarde heeft meer natuur, meer biodiversiteit nodig. Vanuit die context bezien lijkt het me niet slim om energie uit de ruimte op te vangen en transformeren in elektriciteit om dat vervolgens te gebruiken voor producten en diensten, terwijl de natuur zelf ook in staat is om deze energie direct om te zetten in waardevolle producten en ecosysteemdiensten. Voorbeelden zijn waterzuivering, voedsel-, hout- en medicijnproductie en schone lucht. Zo werd in New York de drinkwatervoorziening beschermd door 1,5 miljard dollar te investeren in de omliggende bergbossen in plaats van een nieuwe zuiveringsinstallatie te bouwen voor 8 miljard dollar.

Samenwerken met de natuur

Het overgrote deel van de opgewekte elektriciteit wordt gebruikt om de economie draaiende te houden en werkgelegenheid te creëren, waarbij veel producten en diensten niet ten goede komen aan een schone aarde en aan het welzijn van de mens. Dit vraagt om een herziening van ons economisch systeem,

‘De aarde heeft meer natuur, meer biodiversiteit nodig’

waarbij de nadruk wél komt te liggen op het realiseren van waardevolle producten en diensten. Een systeem waar de natuur niet alleen wordt gezien als een fijn decor voor de wandeling op zondagmiddag. Een systeem waarin mensen meer zingeving ervaren doordat zij bijdragen aan een groter geheel. Een systeem dat ook aansluit bij een zichtbare trend waarbij steeds meer mensen verlangen naar eenvoud, naar meer verbonden zijn met de natuur met minder spullen en apparaten. Er is dus niet alleen een energietransitie nodig, maar ook een gedragstransitie en herwaardering van de natuur.

Voor meer informatie:
www.ipbes.net en www.biodiversiteit.nl

Guido Krijger is lid van de Wantijredactie.